

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

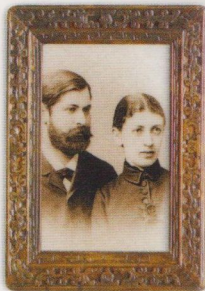


Martha Freud

DÂHİNİN KARISI



KATJA BEHLING



KATJA BEHLING

Katja Behling, 1963'te doğdu. Tıp eğitimi aldı ve doktora yaptı. Psikoterapistlik eğitimi yanında tıp gazeteciliği yapmaktadır. Hamburg'da yaşamaktadır. Yayımlanmış eseri: *Zu Tisch bei Sigmund Freud* (Viyana, 2000).

EFKAN CANŞEN

1968 yılında İstanbul'da doğdu. Ortaokul ve liseyi Tarhan Koleji'nde bitirdi. Almanya Heidelberg Schiller Üniversitesi'nde İşletme, İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi'nde Uluslararası İlişkiler bölümünde yüksek lisans ve doktora yaptı. 2004 yılından bu yana Maltepe Üniversitesi İktisat Fakültesi Uluslararası İlişkiler ve AB Bölümü'nde yardımcı doçent olarak akademik çalışmalarını sürdürmektedir.

Katja Behling
MARTHA FREUD
DÂHİNİN KARISI

Anton W. Freud'un Sunumu ile

Türkçesi: Efkan Canşen



Martha Freud
Dâhinin Karısı
Katja Behling

Kitabın Özgün Adı
Martha Freud
Die Frau des Genies

Almanca'dan çeviren: Efkan Canşen
Kapak tasarımı: Utku Lomlu
Dizgi: Bahar Kuru

© Aufbau Taschenbuch Verlag GmbH, Berlin 2002
© 2003; bu kitabın Türkçe yayın hakları
Onk Ajans aracılığıyla Everest Yayınları'na aittir.

Birinci Basım: Temmuz 2005
ISBN: 975 - 289 - 230 - 2

Baskı ve Cilt: Melisa Matbaacılık
Tel: (212) 674 97 23
Faks: (212) 674 97 29

EVEREST YAYINLARI
Ticarethane Sokak No: 53 Cağaloğlu/İSTANBUL
Tel: (212) 513 34 20-21 Faks: (212) 512 33 76
Genel Dağıtım: Alfa, Tel: (212) 511 53 03 Faks: (212) 519 33 00
e-posta: everest@alfakitap.com
www.everestyayinlari.com

Everest, Alfa Yayınları'nın tescilli markasıdır.

İÇİNDEKİLER

Anton W. Freud'un Önsözü *vii*

Önsöz *xi*

HAMBURG

Hamburg'da Çocukluk 3

Viyana'ya Taşınma 7

Martha'nın Büyükbabası, Isaak Bernays 11

Martha'nın Babası, Berman Bernays 14

Martha'nın Annesi, Emmeline Bernays 17

Güzel Martha 20

Hassas Bağlar 28

Wandsbek 36

Nişanlılık Yılları: Kokain Dönemi-Kaçırılmış Fırsat 41

Paris 45

Martha'nın Erkek Kardeşi, Eli Bernays 52

Düğün-Ölüm Sizleri Ayırana Kadar 59

VİYANA

Berg Caddesi 67

Minna Bernays, Martha'nın Kız Kardeşi 76

Sigmund ve Martha Freud	79
Seyahatler	84
Berlin	93
Arkadaşlar	98
Anne Olarak Martha	111
Freud Ailesi	117
Martha'nın Çocukları	123
Sonraki yıllar-"O normaldi"	134
Hastalıklar	138

LONDRA

Göç	145
Hampstead Sığınağı	150
Kocasının Ölümü	153
İkinci Dünya Savaşı'nda	157
Son Yıllar	161
Martha'nın Ölümü	163
Martha ve Psikanaliz Üzerindeki Etkisi	167
Bir Son Söz-Martha Freud	174

EK

Kronolojik cetvel	179
Eserler ve kullanılan kaynaklar	181
Dipnotlar	186
Fotoğraf listesi	209
Teşekkür	211
Fotoğraf albümü	213

ANTON W. FREUD'UN SUNUMU



Sigmund Freud'un biyografi yazarlarından birçoğu, elli üç yıl boyunca karısı olarak yanında yer almış ve psikanalizin gelişimi konusunda ona destek vermiş olan Martha Freud'un, psikanalizin gelişimine yönelik rolünü görmezden gelemediklerinde, önemsememe eğilimi göstermişlerdir. Çoğu kez onun sadece ev ve çocuklara bakan bir eş olduğunu belirtmekle yetinmişlerdir. Fakat ben kendi deneyimlerime dayanarak bu bakış açısının tamamen yanlış olduğunu biliyorum. Yazara, bizlere yeni bir bakış açısı sağladığından dolayı teşekkür etmek gerekilmektedir.

Martha, Viyana'ya yerleşmeden önce, ömrünün yaşamının damgasını vuran ilk yıllarını geçirdiği Hamburg'da dünyaya gel

di. Büyükbabası Hamburg'un en yüksek hahamıydı ve ailesi, Warburglar ve Heinelerin de aralarında bulunduğu, şehirde yaşayan Yahudilerin önde gelenlerinin çoğuyla ilişki içerisindeydi. Kuzey Almanya'da yetişmiş olması ona, her tür düzensizliğe, işgüzarlığa, bazı şeyleri görmezden gelmeye, "biraz şans yaver giderse bu iş olacak" şeklindeki kadercı zihniyete karşı belli bir bağımsızlık kazandırmıştı. Martha katı, disiplinli bir okul eğitiminin geçmişi. Her şeyin bir düzeni olmalı ve her şey tertipli olmalı, zamanında bitirilmeliydi. Freud'un evinde uygunsuz veya derbeder davranışa yer yoktu.

Martha'nın ilk çocuğu düğünden on üç ay sonra doğdu, sekiz yılda toplam altı çocuk dünyaya getirdi. Sadece bu yük bile bir kaos içerisinde sona erebilirdi, ancak hiç de öyle olmadı. Beslenmesi gereken birçok boğaz yoktu yalnızca, Sigmund'un da toplum içerisinde belirli bir yer edinmesi gerekiyordu, zira bir doktorun geliri doğrudan doğruya onda çare arayan hastaların sayısına bağlıydı. Eğer Martha bunları yapacak durumda veya istekte olmasaydı, Sigmund'un bez değiştirmesi, yemeği hazırlaması ve çocuklarına göz kulak olması gerekecekti. Bir keresinde babam Martin Freud, sanırım biraz da abartarak, altı çocuktan en azından bir tanesinin hasta veya bitkin olmadığı bir dönemi hatırlayamadığını anlatmıştı. Freudların Berg Caddesi'nde, içinde Martha'nın kız kardeşi Minna, altı çocuk ve ev işleri gören en az iki kadınla birlikte, toplam on bir kişinin yaşadığı on iki odalı büyük bir evleri vardı. Yaşam organize edilmeli, yemek yapılmalı, kışın sobalar yakılmalı, küçükler okula ve diğer tüm etkinliklere götürülmeli, giyim ve diğer ihtiyaçların hepsi sağlanmalıydı.

Çok iyi bildiğim kadarıyla Sigmund, tüm diğer yeteneklerine rağmen, el becerisi olan pratik bir insan değildi. Onu elinde dolmakaleminden başka bir aletle asla görmedim ve içimde hâlâ bir resim asmak için bir çiviye duvara çakıp çakamayacağı konusunda derin bir şüpheyi muhafaza etmekteyim. Günlük yaşam Martha tarafından, kocası kendini tamamen işine verebilsin di-

ye, organize edilmekte, denetlenmekte ve kısmen bizzat halledilmekteydi de. Sigmund bu fırsatı iyi bir şekilde kullanmakta, sabahdan akşama kadar hastalarıyla ilgilenmekte, derslere gitmekte ve geceleri kitaplarını yazmaktaydı. Kipling'in "If" ("Eğer") adlı şiirine onun kadar hiç kimse uyamaz: "Her ödün vermez dakikayı altmış anlamlı saniye ile doldurabilirsen, tüm dünyanın iyilikle dolar." Freud, kendisi için çok önemli olan *Rüyaların Yorumu* adlı kitabını 1895-1899 yılları arasında yazmıştır. 1895'te en büyük kızı sekiz ve en büyük oğlu altı yaşındadır. Eğer, diyelim ki, haftada iki kez kızını dans dersine ve oğlunu binicilik kursuna götürmek zorunda kalsaydı, bu son derece önemli eseri yazacak zamanı ve imkânı bulabilecek miydi? Eskiden ailevi meseleler için böyle bir taahhüde girme beklenmemekteydi. En küçük kızı 1895'te dünyaya geldi. Geceleri ağladığında onu yatıştırmak için Sigmund mu kalkmaktaydı? Tüm bu yükümlülükleri Martha üstlendi, böylece Sigmund'un fikirlerini geliştirmesi ve formüle etmesi için iç huzuru ve yeterli serbest zamanı oldu. Martha daha az etkili olsaydı veya yaşamını kocasına bu şekilde adamaya hazır birisi olmasaydı, Sigmund'un gerçek düşünceleri büyük bir denize kavuşamayan bir akarsu gibi, çoktan kurumuş olacaktı. Martha sürekli kocasının enerjisinin heba edildiği endişesini taşıdı, ancak bu madalyonun bir yüzüydü. Bunun dışında, öncelikle kişiliği ve Sigmund ile ilişkisi sayesinde psikanaliz filizinin büyümesine ve serpilmesine katkıda bulundu. Yaşamında çok az kişinin Freud üzerinde bu denli güçlü etkisi olmuştur. Martha nasıl bir kişiydi, karakteri ve yaşamı nasıl şekillenmişti, aşağıda anlatılacaktır: Yazar, konu ile ilgili eserler, mektuplar ve günlükler yardımıyla, insan Martha Freud'u, "Bayan Profesör"ün kocasının yaşamı ve yapıtları açısından oynadığı önemli rolü ele almaktadır.

Oxford/Londra, Temmuz 2002

A. W. Freud

ÖNSÖZ



Sigmund Freud üzerine, eserlerini ve yaşamını ele alan sayısız kitap yazılmıştır. Onunla yarım yüzyıldan fazla evli kalmış olan Martha, bu yapıtlarda farklı ölçülerde belirginleşmektedir. Martha'nın yaşamı ancak Freud üzerinden tanımlanmıştır. Literatürde onun kişiliğine yönelik birçok yazı bulunmasına rağmen şimdiye kadar özgün biyografisi işlenmemiştir. Var olan portresi de eksiksiz olamaz, çünkü gerekli kaynaklar yıllarca ulaşılmaz kalmıştır. Oysa ki onun yanındaki kadın, ona büyük ilgi duyan ve aynı zamanda, aslına bakılırsa hâlâ ne kadar meçhul bir kişilik olduğunu açığa çıkaran, hayali senaryolar için haddinden fazla malzeme vermiştir.

Bu kurguların neredeyse tümü mükemmel bir burjuva kadın tasvirinden hareket etmekte ve bir eğer-öyle-olsa-ne-olurdu? hikâyesi anlatmaktadır. Eğer Martha genellikle zannedilenden daha katı ahlakçı olsaydı ne olurdu? Françoise Xenakis (1986) bu ipucunu yakalamış ve Martha'yı faziletli olduğu kadar gizli fantaziler besleyen ve bununla ilgili teorilerin öncüsü olarak kocasına dişil cinselliğin yolunu gösteren kurnaz bir kadın olarak stilize etmiştir. Fransız yazar ikilisi Paton ve Lisa Llobregat (1989) Martha'nın günlüğünü yazmışlar ve karşısına çıkan yoksunlukları kocasının iş disiplini ve katı inadına eşit bir şekilde kavrayan, seven birisinin resmini çizmişlerdir. Yine de onların yarattığı Martha'nın ağzından özlem dolu yakınmalar kaçıyor ve sonsuzluk kadar uzun süren nişan beklentisine biraz "poudre magique"* yardımı ile tahammül edebiliyordu; kokain ona güç veriyor ve yanaklarının, Sigmund'un çok hoşlandığı şekilde pembeleşmesini sağlıyordu. Irving Stone, Freud Destanı "Ruhun Karanlık Patikaları"nda (1971) Martha'yı, Sigmund Freud'un düşüncelerini önemseydiği ve Freud'u oldukça etkilemiş bir kişi olarak anlatmıştır. Henry Denker'in "Berg Caddesi 19" (1979) adlı tiyatro oyununda da Martha, onun yanında böyle bir rol üstlenmektedir. Anthony Burgess son döneme ait üç hikâyesinden birisi olan "The end of the world news"te ("Dünyadan haberlerin sonu") (1983) psikanaliz vurgusu yapan Martha figürünü gerçek zeminine döndürürken, o, arkadaşına kahve uzattığı sırada kocasının işi hakkında kısa ve öz konuşmaktadır: "if it's not one thing it's another. First it's Oedipus. Now it's dreams."** C.G. Jung'un karısı bu fikri desteklemektedir: "Oh, Carl's always seeing this. The occult, he calls it."*** Jean Paul Sartre tarafından 1958'de kaleme alınan, Rejisör John Huston'a

* Büyülü pudra, kokain.

** Eğer biri değilse öbürüdür. Önce Odipus. Şimdi rüyalar.

*** Ah, Carl bunu her zaman görmüştür. Ona, büyücü derdi.

1961 yılında çektiği “Freud the Secret Passion” adlı film için ilham kaynağı olan “Senaryo” (1955), Martha’nın bağımsızlığını ve nişanlısını tahrik eden cilveli muhalefet düşkünlüğünü vurgulamakta ve ilişkinin geçirdiği evreleri resmetmektedir. Carol de Chellis-Hill’in “Doktor Freud’un Sırrı” (1995) romanında Martha, bir cinayet olayı nedeniyle Berg Caddesi’ne çağırılmış olan bir teğmeni büyülemektedir. Fotini Tsalikoglu’nda (2000) birinci elden anlatıcı varsayılan Martha Freud, edepsiz yasak düşünceler, karanlık arzular ve gizli hırslarla dolu meçhul bir kadın olarak kendisini göstermektedir. Kanadalı Hélène Richard (2000) Martha’yı, hastalar için de önemli bir rol oynamış ve onların fantezilerini meşgul etmiş, ihtimamlı bir analizci-eş olarak tanımlamıştır. “Sherlock Holmes’a kokain yok” (1975) adlı filmde İngiliz uzman dedektif yüzyıl sonu Viyanası’nda Freudların misafiridir; Sigmund ve Martha ile aynı masada yemek yemekte ve sohbet etmektedir. Holmes’un yardımcısı Dr. Watson’ın ustalıkla planladığı gibi, sinir hastalıkları doktoru, kokaïne bağımlı hassas burnunu, en sonunda başarıldığı gibi, bağımlılıktan kurtarmalıdır. Fakat bu başarıya ulaşana kadar, Sherlock Holmes Berg Caddesi’nin odalarında maddeyi bırakmanın soğuk cehennemini katetmek zorunda kalır. Freud, gece gündüz dehşet verici fanteziler ve sanrılar içerisinde gidip gelmektedir. Bir hayli bitkin düştüğü için Martha bir tabak çorbayı yatağına getirir. Holmes tabağın içinde çorba yerine sadece tiksinti uyandıran bir yığın solucan sürüsü görür ve irkilerek tabağı fırlatır. Dağılmış bir şekilde yatağından çıkar çıkmaz yatağının etrafını yılanların ve böceklerin sardığını görür. Martha’da yanağını kaşımaktadır. Donuk yüzü sanki, muhtemelen başkalarıyla, kocasına karşı karanlık bir komplo tasarlıyormuşçasına, birkaç saniye sadist bir hal almıştır. Film tekniği ile ilgili tuhafliklar Martha’nın kocasını belki eğlendirmiştir, ama o “Meslektaş” eski

hekim Sir Arthur Conan Doyle'un kaleminden çıkmış "Sherlock Holmes Romanları"nın coşkulu okuyucusudur.

Acaba Martha Freud bu hikâyelerden birinin içinde kendisini bulabilmiş miydi? Aradığı gerçekten de sahne ışıkları değildi, dünyaca ünlü bir adamın yanında "Bayan Profesör" olmanın tadını çıkarmasına rağmen ikinci sıradaki yer ona çok uygundu. Hiçbir zaman üzüntü nedeni olmak istemedi ve asla uygunsuz davranmadı. Suskunluk ve mütevazılık onun gözündeki en yüksek meziyetlerdi. Öte yandan, psikanalizin ortaya çıkmasına bir hayli katkıda bulundu. Kocasına, yaşamının başyapıtına götüren yolu açtı, yazıları için malzeme tedarik etti, eşi olarak Freud'un düşünce dünyasının seçkinleri arasına yükselişini mümkün kılan şartları yarattı. Eskiden evli kadınlar kocalarının ilerlemesini elden geldiğince desteklemeyi kaderleri olarak görmekteydiler. Bu nedenle Martha'nın bireysel yazgısı zamanının birçok kadınıninkini de temsil etmektedir. Sonuçta bir Alman Yahudisi olarak edindiği tecrübeler de oldukça önemlidir. Onun yaşamı, bitmekte olan on dokuzuncu yüzyıl ile nasyonal sosyalizm arasındaki dönemde yaşanan sayısız başka dramatik yazgılar için de örnek teşkil etmektedir. Onun kendi istediği biyografi, öncelikle olağanüstü bir aşkın ve sadakatin klasik hikâyesi olabilirdi.

K.B.

MARTHA FREUD
DÂHİNİN KARISI